

“L’Observatori de Comunicació, Religió i Cultura de Blanquerna ha de ser més que un centre de recerca, ha de tenir una utilitat per a la societat”

Ds, 3/07/2021 per Catalunya Religió

([Francesc Viadel -Blanquerna](#)) **Míriam Díez Bosch** (Girona, 1973) és llicenciada en Ciències de la Informació per la Universitat Autònoma de Barcelona, doctora en Ciències Socials per la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma, llicenciada en Estudis Eclesiàstics per la Facultat de Teologia de Catalunya i Diplomada en Teologia per l’Institut de Teologia de Catalunya. Durant molt de temps ha estat una de les poques dones periodistes especialitzades en religió i, des de fa uns anys, està bolcada en l’activitat acadèmica. Actualment ocupa el càrrec de vicedegana d’Investigació, Postgrau i Relacions Internacionals de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL. Díez compagina aquesta tasca amb la de directora de Global Engagement de la plataforma internacional d’informació catòlica Aleteia, amb les seves col·laboracions en premsa o amb la seva participació com a membre activa de la International Society for Media, Religion and Culture, entre d’altres.

Des de fa quasi deu anys la seva principal activitat s’ha centrat a articular i fer créixer un dels projectes de Blanquerna amb més projecció nacional i internacional: l’Observatori de Comunicació, Religió i Cultura, un centre que, en paraules de la seva directora, vol anar més enllà de la recerca, tenir una utilitat social en un context de crisi com el que vivim.

L’any 1999 aterra a Roma per a fer la tesi doctoral. Fa uns anys en una llarga entrevista amb el periodista Pedro Madrenys assegurava que a Roma conviuen el ridícul i el sublim...

Roma és una ciutat fascinant que no deixa mai fred ni indiferent. Molts pensen que és preciosa i d’altres, en canvi, que aquesta preciositat és vella, antiquada i bruta. En aquella ciutat he trobat el millor i el pitjor de la condició humana. El més

sublim, el més creatiu, la bondat més absoluta. Però també aquella gent amb qui no voldries ensopegar mai ni per casualitat (no em facis fer el llistat). I certament, hi ha situacions que cauen en el ridícul..., algunes maneres d'entendre l'Església. D'altres, en canvi, són d'una elegància extraordinària. També et trobes amb persones amb unes experiències vitals impressionants, gent que acaba de tornar de fer unes missions. Després, però, t'estàs prenent un cafè en el Borgo Pio i al teu costat tens uns turistes que fan un creuer seguint el Codi Da Vinci.

Una ciutat, diríem, entre Paolo Sorrentino i Fellini...

Això ja seria de nivell (riu). De vegades, Roma és més de Carlo Verdone. Com sigui, per mi, és la ciutat menys equilibrada del món. Vaig viure un any a Atenes, la ciutat de Pèricles, el Partenó, la mida humana... Roma és, però, la hipèrbole, el barroquisme, l'exageració. Les persones que no som així hi convivim, fem per adaptar-nos a les sotigliezze, a les contradiccions. Quan diuen que tot va molt malament en realitat no passa res. Va ser tremendament estimulants. Són deu anys de la meua vida que m'han configurat en molts nivells.

A Roma no tan sols va fer la tesi doctoral, va fundar una agència de notícies, va fer de corresponsal...

Sí, vaig anar-hi per un tema acadèmic però professionalment vaig desenvolupar moltes feines que confluïen amb els meus interessos. Vaig fer de corresponsal per a El Temps, El Punt, Catalunya Cristiana... Vaig treballar a l'agència de notícies Zenit i escrivia a mitjans italians com Il Consulente Re, l'Agenzia Sir o la revista Jesus. Vaig crear amb uns companys una agència de notícies audiovisual d'informació religiosa que es deia H2onews, això era abans que el Vaticà estigués a Youtube. Va ser un període d'aventures professionals molt fecundes vinculades al periodisme religiós. Després de deu anys seguits vaig continuar anant a Roma durant molts anys, cada dimecres, a donar classes a la Gregoriana. Els meus estudiants no sabien que no vivia a la ciutat. Era un ambient molt internacional. Roma també m'ha ensenyat la universalitat del catolicisme. A classe tenia alumnes de tot el món. La majoria homes i sacerdots que anaven a fer una formació especialitzada. Sovint estudiants que estaven cridats a llocs importants. Els ensenyava opinió pública, teoria de la comunicació, periodisme religiós i també impartia seminaris encarats al periodisme. Bàsicament, es tractava que entenguessin com es vinculava la teologia a la comunicació; que entenguessin que hi ha un Déu que es comunica a més de revelar-se, que és com els ho ensenyen a teologia.

Déu es comunica?

Déu necessita comunicar-se perquè els humans li prestin atenció. Té un missatge i uns canals, uns destinataris. A les classes parlàvem també dels compromisos ètics que tenien com a futurs líders de l'Església. De la comunicació com a alguna cosa més que un simple instrument, com a part de l'essència d'allò mateix que ells creien.

Generalment des del periodisme es té una idea del Vaticà com un gran misteri. Vostè que l'ha vist per dins, que l'ha viscut... Pensa que és així?

El Vaticà és menys búnquer del que sembla. El problema és que l'accés a tot està molt burocratitzat. Tot són protocols, permisos... Alguns encara tiren de fax.

Aquesta burocràcia ordida a la italiana pot donar de vegades aquesta impressió. D'altra banda, sorprèn molt la varietat dels personatges i les contradiccions. Si Roma és la gran bellesa, el Vaticà és la gran contradicció, un misteri perenne.

Va tenir la sort de viure, a més, diferents papats...

El de Joan Pau II just en el moment en què començava a decaure, el seu final. Vaig conèixer l'arribada de Benet XVI i després he estat en l'elecció del papa Francesc, seguint la seva trajectòria. De fet, no he deixat d'anar a Roma. Ja saps què diuen: per Roma, sempre, sense Roma alguna vegada, però contra Roma, mai.

Com era el papat de Joan Pau II?

Vivia envoltat d'una cúria encara italiana però amb bastants polonesos. Vaig tenir tres audiències privades amb ell. Em va impressionar moltíssim la seva mirada i com t'agafava les mans. Una vegada vaig tenir la gosadia de demanar-li una cosa. M'agrada molt una filosofa, Edith Stein. Sabia que a ell també li agradava molt. Li vaig donar la mà i li vaig dir, estaria molt bé que Stein fos doctora de l'Església. Em va dir que sí amb els ulls.

La peripècia vital de Joan Pau II va ser intensa, la seva joventut en la Polònia ocupada, l'etapa de soviètzació amb ell com a arquebisbe de Cracòvia...

Era polifacètic, molt especial, però crec que per una qüestió personal, eclesiàsticament, no va voler agafar les regnes de moltes coses sobre les quals els seus assessors devien haver-li insistit molt. Va preferir una Església més forta, més triomfant, quan hi havia molts problemes que estaven forjant-se durant el seu pontificat.

Com ara?

Com el tema dels abusos que va frenar Ratzinger.

Què en pensa de Ratzinger?

Va guanyar molt amb el seu acte de renúncia. L'honora i dibuixa amb molt més sentit tota la seva trajectòria. El Ratzinger essencial m'agrada. El seu entorn, menys.

El canvi més radical ha estat, segurament, el que s'ha viscut amb el papa Francesc.

Trobo que s'ha fixat com a objectiu arribar al món de fora perquè sap que l'Església potser està creant rebuig en certs sectors. Està remonent massa coses i fa nosa.

I com creu que ho resoldrà això?

No ho sé. Però m'agradaria que algunes de les decisions que s'estan prenent ara mateix fossin irreversibles.

Quines?

No hi pot haver un pas endarrere en la qüestió de la dona al si de l'Església; al

contrari, n'hi ha d'haver molts més endavant. Crec que el papa ho té clar i actua en conseqüència, però cal consolidar-ho. A l'última, s'ha d'aconseguir que hi hagi dones rectores a les universitats pontifícies, que això es normalitzi. Ara, no passa.

Fins a quin punt la va condicionar professionalment el fet de ser dona i dedicar-se a la informació religiosa durant tots els anys que va exercir?

El fet ser llicenciada en Estudis Eclesiàstics em va ajudar molt, em va legitimar. El que sí que és veritat és que en alguns casos no m'ha convingut tant. Els meus col·legues podien obtenir molta informació anant a prendre qualsevol cosa amb un cardenal però per a mi no era fàcil deixar-me veure a Roma amb un cardenal en un restaurant. Complicat. Em va costar molt. No te n'oblidis: dona i laica. Potser si hagués estat una superiora general, ho hauria tingut més fàcil. No ho sabrem mai.

Va fer la tesi doctoral sobre un tema que trobo molt controvertit: la manera en què comunica la Conferència Episcopal Espanyola (CEE).

Sí, i a més, en l'època de Rouco Varela. M'agraden els temes irresolubles.

Les intervencions de la CEE solen provocar debats aspres en l'opinió pública pel seu conservadorisme, cripticisme.

Pensa que la CEE és un òrgan col·legiat. Només a Espanya hi ha setanta diòcesis. Setanta veus a les quals has d'afegir encara, potser, uns vint bisbes auxiliars més. Imagina't, noranta persones posant-se d'acord sobre, per exemple, la unitat d'Espanya. Una de les primers constatacions és que no hi ha una articulació entre identitat i missió. No hi ha una sola veu. L'adopció de decisions sempre és molt lenta. Hi ha sempre la sensació de sentir-se atacats pels mitjans. Hi ha hagut sempre, també, un excés de resposta a partir del silenci. No s'han tingut en compte els diferents targets. També vaig arribar a la conclusió que fallava sovint l'anticipació. Però això no passa només a la CEE, també passa en moltes institucions, en empreses o en partits polítics: sempre reaccionant, mai anticipant. El problema de la CEE es que no és una institució qualsevol i comunicar forma part de la seva pròpia missió. Hi ha tot de textos fundacionals que diuen: aneu i prediqueu.

I què creu que havien o han de fer, doncs?

Apuntava algunes coses com ara la inclusió de dones en la comunicació institucional però, clar, a la CEE tot són homes. O que deixessin de pensar tant en clau interna i miressin més cap enfora. Algunes coses estan canviant, la comunicació s'està professionalitzant i no s'entén només com una tàctica, sinó com a clau estratègica.

Bé, i el món catòlic també és molt divers.

Clar, diversíssim... Hi ha la sensació, també, que no tinguin una política de relacions públiques permanents. La irrupció del món digital obliga a tenir canals oberts. La gent està permanentment demanant respostes. També a la nit. T'obliga a replantejar-te el teu model.

En això el papa Francesc ha estat ràpid, no troba?

Comunicativament ja fa anys que des de la Santa Seu estan reflexionant i prenent

decisiones. Aquests canvis ja van començar amb Joan Pau II, i el papa Benet va fer un primer tuit des d'un Ipad... Tot ells s'han posat a la feina. Són conscients de la importància no tan sols de l'espai digital sinó també de les possibilitats evangelitzadores que ofereix.

Amb tot, al papa Francesc l'hem vist fent rodes de premsa improvisades en el seu avió durant un viatge oficial, obrir debats sobre temes polèmics...

Sí, no té problemes a dir allò que pensa. És un papa que dona joc, que intervé, que lidera, que, també, és condescendent i que, a més, ho té molt difícil perquè té molt enemics a dins de casa.

Per les reformes que impulsa, per les seues opinions?

Perquè vol trencar les coses i la tradició a l'Església pesa molt.

Hi hagut canvis importants des de 2007, quan va llegir la tesi, en la manera de comunicar de la jerarquia?

S'ha millorat una mica. Hi ha més implicació de gent laica. Crec que s'adonen que no tan sols necessiten adquirir determinades habilitats com les tecnològiques sinó que s'enfronten a un canvi de paradigma. Que necessiten formació. També a Espanya han canviat les coses. El fet que el cardenal Omella vingui de La Franja, que sigui cardenal de Barcelona però president a Madrid, que vagi molt a Roma... La seva figura és, diríem, la d'un mena de pontífex (constructor de ponts) a dins del que és Espanya. Això pot permetre un major coneixement i permeabilitat. Amb tot, alguns problemes subsisteixen. Quin tipus de connexió vols amb el món? A qui vols adreçar-te? Li estàs parlant al món de la salvació, a un món, però, que no sap què és la salvació, que no sap ni tan sols si vol ser salvat de res.

Un món molt secularitzat...

La proposta que facin ha de passar per l'experiència. Jo no sé explicar-te la fe amb documents i potser el que l'església fa és seguir explicant-se en documents. La fe, o et canvia la vida, o és la teva brúixola, o no serveix ni es pot explicar.

Caldria doncs un nou llenguatge?.

I una renovació de la vivència. En algunes èpoques el discurs s'ha assentat sobre qüestions que es donaven per suposades. Els meus anys a Roma em van fer veure que per a Catalunya era molt important no oblidar la Santa Seu, que es la que dona les directrius. No oblidar Madrid, que es on hi ha la CEE. I, ahora, tenir una obertura al món. És el que em va dur a pensar que calia crear algun centre, una càtedra o un institut.

Que, a la última, ha estat l'Observatori Blanquerna de Comunicació, Religió i Cultura.

L'any que ve farem deu anys. Va ser una proposta que vaig fer directament al degà Josep Maria Carbonell. Havia tornat de Roma i havia passat tres anys per l'Abat Oliba. Tenia molt clar que Blanquerna era el lloc per a aquest observatori però no com una institució dedicada a la funció pastoral sinó un centre dedicat a l'estudi del fenomen com ho és el Centre for Media, Religion and Culture de la Universitat de Boulder, a Colorado. Des del primer moment hi va haver la complicitat del degà,

que ho va veure clar com jo. Just el primer any ens vam presentar al projecte europeu RISECI, acrònim de Religió en la Construcció de la Identitat Europea, i el vam guanyar. Durant dos anys vam investigar com la religió podia tenir un efecte benèfic des de molts punts de vista per a la societat europea.

Quin va ser el projecte següent?

Vam estar creant el Mapa dels Missioners catalans al món. El professor Jordi Sànchez va viatjar per tot arreu i va entrevistar-los. Vam donar a conèixer el patrimoni, la veu, el pensament d'aquests missioners. No volem fer sociologia de la religió perquè per això ja hi ha centres molt potents com el de la Universitat Autònoma de Barcelona, ens centrem en la comunicació.

Des de l'Observatori oferiu també un màster especialitzat en comunicació i religió. Té un públic, la religió i la comunicació?

I tant. N'hem fet set edicions. És coherent amb la idea que l'Observatori tingui una part més pedagògica. El màster sí que té un públic molt avesat, a més, a fer xarxa, que continua participant a les nostres activitats. La implicació dels estudiants per a mi és fonamental. L'Observatori és un hub que, gràcies als projectes, permet que estudiants des de primer de carrera fins a doctorands puguin contribuir a la recerca. Hem tingut estudiants que han estat a Egipte, Sèrbia, Anglaterra, Itàlia, Estats Units... treballant i difonent projectes de l'Observatori.

En quins projectes treballen ara mateix?

Estem de ple en un projecte molt important: el llançament de la primera Càtedra de Llibertat Religiosa i de Consciència de Catalunya. L'Observatori l'ha obtingut a través d'un concurs públic convocat per la Conselleria de Justícia. L'objectiu és el de monitoritzar casos, incidents, atacs, vulneracions o discriminacions del dret a la llibertat religiosa. Al final de la investigació es redactarà un informe i un mapa d'aquests incidents. Hem creat un grup de la càtedra i un consell assessor internacional format, entre d'altres, per Peter Petkoff, director del programa Religion, Law and International Relations del Regent's Park d'Oxford; Cyril Hovorun, professor de l'Stockholm School of Theology; Francesc Torralba, director de la càtedra Ethos de la Universitat Ramon Llull, o el doctor en Teologia Antoni Matabosch, president del Grup de Treball Estable de Religions i president fundador de la Fundació Joan Maragall Cristianisme i Cultura. La primavera vinent farem un congrés internacional sobre Llibertat Religiosa i Consciència i becarem treballs de finals de màster i de grau que tracten sobre la llibertat religiosa. La idea és que tota la informació es pugui consultar en obert a través de la nostra web. Estem en ple procés de revisió de sentències, de creació de focus grups.

També estem treballant amb la Fundació Porticus, que ens ha atorgat dos projectes i gràcies a ells estudiem el lideratge i la formació dels joves en temes religiosos a Espanya i Portugal. Un d'ells és un mapping que fem en col·laboració amb la Universitat Catòlica de Portugal sobre la formació de la joventut de totes les diòcesis d'Espanya i Portugal, sobre mancances, interessos... L'altre projecte també és un mapping sobre la formació en lideratge; volem saber quins són els líders en l'Església de tots dos països alhora que estudiem allò que s'anomena el lideratge de servei. Un lideratge que no ho és només de management sinó que ho és també de comunicació.

A més, us esteu implicant en la recerca orientada al món digital.

Si, treballem en un projecte de fact cheking sobre notícies de les vacunes contra la Covid COVID en el món catòlic i en els seus mitjans de comunicació. És un projecte impulsat des d'Aleteia i finançat per Google News Initiative. Treballem també amb els fact checker de Verificat, que imparteixen un postgrau sobre periodisme de dades a la nostra Facultat. Nosaltres, juntament amb l'Institut Global de Salut de Barcelona, som el partner acadèmic d'aquest projecte. D'aquesta iniciativa, en resultaran dos estudis: un recull d'informacions sobre la vacuna publicades en mitjans catòlics del món, des de L'Observatore Romano a Catalunya Cristiana; i un segon informe sobre l'estat d'opinió mundial en relació amb les vacunes. En el món catòlic hi ha dues versions enfrontades. Una, que és la del papa —que s'ha vacunat i que considera la vacuna com un bé per a la humanitat— i, una altra, de negacionista, que considera que les vacunes s'han elaborat a partir de cèl·lules malignes, etc. També hi ha els qui s'hi oposen per raons ètiques, perquè pensen que les vacunes formen part d'un negoci. Hi ha molta confusió.

D'altra banda, a Aleteia també m'encarrego de buscar grans partners per a projectes. I des de l'Observatori elaborem també un repositori a la nostra web sobre informació d'allò que han fet en línia les diferents religions durant la pandèmia, com ara, peregrinacions en línia a Lourdes, Escape rooms catòliques, Seders jueus digitals, ramadans en línia... S'han fet coses increïbles.

Tots aquestes projectes sense una xarxa de contactes semblen impossibles de realitzar.

Sí, una de les nostres feines principals és la de teixir aliances. I només hem parlat dels projectes més importants. Em deixo el projecte d'investigació sobre llibertat religiosa a l'Àfrica amb Aid to the Church in Need, que fem també amb el grup Globalcodes; un altre sobre llibertat religiosa també a Polònia, país per al qual hem elaborat un informe encarregat pel ministeri de Justícia d'aquell país; acabem de tancar un projecte finançat per la Generalitat sobre Twitter i llibertat religiosa; fa no res ens hem reunit amb la Strategic Alliance of Catholic Research University (SACRU), de la qual forma part la nostra Universitat i d'on sempre surten projectes i noves idees. Tenim un volum enorme de projectes, moltes idees. Un dels més grans és amb la Universitat de Notre Dame a Indiana, als EUA, on des de l'Observatori som el pilar acadèmic i de formació en comunicació per a diòcesis sense recursos excessius. I estem a la UNAOC, la xarxa de les Nacions Unides formada per l'Aliança de les Civilitzacions o en projectes amb la fundació euromediterrània Anna Lindht.

Entenc que la idea és fer créixer l'Observatori dins de la FCRI no tan sols com un centre de recerca.

I vincular-lo cada vegada més tant a projectes importants de recerca com de transferència, que se'n derivin publicacions científiques. Volem reforçar-lo dins de la Facultat, que la comunitat acadèmica s'adoni de la seva potencialitat, es senti cridada a participar. La feina de l'Observatori ha de tenir un cert sentit i una utilitat per a la societat. L'objectiu de tots els projectes dels quals hem parlat no és cap altre que el d'aconseguir un món millor. I nosaltres ho fem des de la Universitat.

Voleu estar en el món.

La religió modela la vida de moltes persones, també la meva, i la fe configura el que jo faig tot i que mai no m'erigiria en cap prototipus de res. Tot això té un sentit. Igual que no m'agrada aquella visió de la religiositat com una creu per a dèbils. Jo crec que la gent religiosa és molt valenta. Però encara que no ho pensés, miri, la gent religiosa existeix, i nosaltres el que fem és observar-ne comportaments, actituds, i veure quin efecte té sobre la societat.

La meva idea és la de contribuir des de la recerca, des de projectes que puguin ser competitiu. Des de l'Observatori, també volem tenir el contacte amb el barri i amb la gent. M'acabo de reunir amb l'Ajuntament de Barcelona precisament per parlar-ne. Mantenim el contacte amb els líders religiosos, amb la gent que té coses a dir i mirem d'implicar els nostres estudiants. Per a molts d'ells és el primer contacte amb la religió, la primera vegada que han parlat amb un budista, amb un cardenal... Es tracta d'acostar el fenomen religiós a la gent. D'altra banda, per mi seria un fracàs que només despertéssim l'interès dels catòlics.

Creu que en l'actual context de pandèmia les creences religioses aniran a més?

En aquest moment en què la gent s'ha girat cap a la ciència molts també s'han adonat que no n'hi ha prou. La pandèmia ha despertat en molta gent una nostàlgia d'aquella religiositat més pregona de la infància. També ha donat una major visibilitat a les religions i les ha fet reflexionar sobre com ser més creatives per tal de mantenir el contacte amb els seus fidels. Dit això, no sé si aniran a més o no. Del que no hi ha dubte és que la religió és una part de la dimensió humana que no sempre es desenvolupa i que ha fet que molts redescobriessin, per exemple, el catolicisme. A Catalunya el darrer any unes quaranta mil persones han tornat a les esglésies. El fenomen religiós està més present del que de vegades ens podem pensar. I en formes inusitades. La recerca de sentit continua, i la dimensió religiosa és una de les respostes possibles.